

=====

Lever de opgaven¹ uiterlijk op de datum die op het rooster vermeld staat voorafgaand aan het college in. Opgaven die in een vorig studiejaar zijn gemaakt tellen niet meer mee voor het huidige studiejaar. Alle opgaven samen leveren je 1 punt op van het eindcijfer. Voor sommige opgaven dien je een webbrowser op te starten op je pc.

=====

Opgavenset 1 Introductie en Fonetiek en Fonologie

(1) Welke van de volgende zinnen zijn ongrammaticaal? Plaats voor deze zinnen een asterisk. Kun je ook zeggen waarom deze zinnen ongrammaticaal zijn?

- a. Veel studenten vinden taalkunde boeiend.
- b. Het zou leuk zijn om Anne een liedje te horen zingen en Bert een gedicht voordragen.
- c. Iedereen weet dat Anne is makkelijk te overtuigen.
- d. Wie dacht je dat zij een boek las?
- e. Wie dacht je dat hij geholpen heeft?
- f. Drie boeken moest ze lezen.
- g. Ik hoef altijd een glas melk bij mijn ontbijt.
- h. De komkommer gooide de bal.
- i. Anne vindt dat jij teveel over zichzelf praat.
- j. Anne vindt zichzelf teveel praten.

Bedenk zelf ook een ongrammaticale zin, en geef aan waarom je denkt dat deze ongrammaticaal is.

(2) In het Nederlands kun je nieuwe woorden maken uit bestaande woorden. Omschrijf de betekenissen van de volgende nieuwvormingen. Ontdek je hierin enige regelmaat? Zo ja, omschrijf deze regelmaat.

- a. verkiesbaar, haalbaar, studeerbaar
- b. ontbladeren, ontkurken, onthaasten
- c. eerlijkheid, waakzaamheid, giftigheid
- d. dakloos, kinderloos, roerloos
- e. ondiep, onaardig, onnozel

Bedenk zelf voor (a) t/m (e) een vierde voorbeeld dat je nog nooit eerder gehoord hebt maar dat volgens jou een mogelijk Nederlands woord zou kunnen zijn.

(3) Geef het fonetische (IPA-) symbool voor de klanken die door de onderstreepte letters worden weergegeven.

cactus

meewerken

bureautje

fooi

¹ Als het niet anders staat, zijn de meeste opgaven door Petra Hendriks ontwikkeld. Opgaven gemarkeerd met en * zijn door Jennifer Spenader gemaakt..

<u>c</u> ilinder	relat <u>i</u> e	nog	re <u>u</u> s
pijn	f <u>i</u> t	zagen	fonte <u>i</u> n
hond	m <u>i</u> er	douch <u>e</u> n	cac <u>a</u> o
ladder	jong <u>e</u> n	onplezierig	goal

Let hierbij op hoe je het woord zelf uitspreekt!

(4) Ga naar <<http://www.chass.utoronto.ca/~danhall/phonetics/sammy.html>>. Sammy is een interactief computerprogramma dat ontworpen is door Daniel Currie Hall van de University of Toronto. Met dit programma kun je een dwarsdoorsnede van het spraakkanaal manipuleren. Beantwoord aan de hand van dit computerprogramma de volgende vragen.

- a. Welke articulatorische kenmerken moet je activeren om de volgende klanken te krijgen (zie de box in de rechterbovenhoek)?:
 [k]
 [p]
 [m]
 [n]
 [v]
- b. Wat gebeurt er in de dwarsdoorsnede van het spraakkanaal in de linker box als je het kenmerk *fricative* onder het kopje *tongue manner* activeert? En wat gebeurt er als je het kenmerk *stop* activeert? Ga dit na aan de hand van verschillende klanken.
- c. Klik op de knop *nasal* en dan weer op de knop *oral*. Wat gebeurt er in de dwarsdoorsnede van het spraakkanaal in de linker box? Wat is het effect hiervan op de luchtstroom die door het spraakkanaal gaat?
- d. Klik op de knop *voiceless* en dan weer op *voiced*. Wat gebeurt er op het plaatje in de linker box? Hoe kun je dit horen aan de klank die geproduceerd wordt?

Opgavenset 2 Lettergroepen en Morphologie

(1)* Lettergroepen in het Japans²

Wanneer Japanners woorden lenen uit het Engels, veranderen ze de lettergreepstructuur in overeenstemming met de Japanse fonetiek. Bekijk de volgende Engelse woorden die geleend zijn door het Japans, en de Japanse versies van deze woorden.

point	po.in.to
miss	mi.su
Christmas	ku.ri.su.ma.su
ending	en.din.gu
fighting spirit	fa.i.tin.gu su.pi.ri.tto
card	kaa.do

- a. Welke typen onsets staat het Japans toe?
 - b. Welke typen codas staat het Japans toe?
 - c. Hoe worden het woord “ Groningen” en de namen “Bart” of Stefan” uitgesproken in het Japans, denk je? Schrijf je antwoord op, en zet tussen de lettergrepen een punt (.) .
- (1) a. Veel woorden hebben een interne structuur. Geef de interne structuur van de volgende woorden weer in een boomdiagram. Geef in deze interne structuur ook de woordsoort van de verschillende onderdelen aan.

drijfnaat	onderin
leefbaar	loopfietsje
onontkoombaar	slaapwandelen
hongersnood	lachte

² Book cover picture from: <http://www.thejapanshop.net/flashcards/>, “Katakana kaa.do”, Katakana flash cards. Katakana is the alphabet in Japanese that is used primarily to write loan words.

runderen
zonnetje

verbuigingen
tafelkleed

- b. Geef bij elk woord aan of het gevormd is via samenstelling (compounding), afleiding (derivation) of verbuiging (inflection).
- c. Geef bij elk woord aan welk morfeem de categorie van het hele woord bepaalt.
- d. Welke regelmaat zie je hier in?

(2) In het boek worden drie verschillen besproken tussen verbuiging en afleiding. Bepaal aan de hand van deze verschillen of de uitgang *-te* in *groente* een verbuigingsuitgang is of een afleidingsuitgang. Doe hetzelfde voor de uitgang *-e* van het adjectief *grote* in *het grote huis*.

(3)* Fun with Finnish

- a. In plaats van voorzetsels gebruikt de Finse taal casus (naamvallen). Hieronder zie je in de tabel hoe een zelfstandig naamwoord tot een uitdrukking “in X” wordt omgezet. Hoe is dit aangegeven in het Fins?

- b. Er zijn eigenlijk twee verschillende uitgangen om “in” te kunnen uitdrukken in de Finse taal. Hoe wordt tussen deze twee gekozen? Er is een regel voor. Wat is de regel? (Tip: kijk naar de medeklinkers!)

- c. Zijn deze uitgangen verbuigingsuitgangen of afleidingsuitgangen? Leg uit.

Plaatsnaam X

posti = “postkantoor”

uimahalli = “binnenhuis zwembad”

pankki = “bank”

In X

postissa = “bij het postkantoor”

uimahallissa = “in het zwembad”

pankissa = “in de bank”

sairaala = "ziekenhuis"

sairaalassa = "in het ziekenhuis"

tie = "weg"

tiessä = "in de weg"

Helsinki = "Helsinki"

Helsinkissä = "in Helsinki"

metsä = "het bos"

mestässä = "in het bos"

keittiö = "keuken"

keittiössä = "in de keuken"

yksiö = "een-kamer woning"

yksiössä = "in de een-kamer woning"

- (4) a. Denk je dat taal invloed heeft op hoe we iets waarnemen? Motiveer je antwoord. Ga nu naar <<http://faculty.washington.edu/chudler/words.html>>. Lees eerst de instructies zorgvuldig door! Doe dan het interactieve Stroop-effect-experiment.
- b. Wat is je eerste testscore? En wat is je tweede testscore?
- c. Bevestigen deze testresultaten jouw antwoord op vraag 4a, of spreken ze jouw antwoord juist tegen? Probeer een verklaring te geven voor de testresultaten.
- d. Kun je op basis van de testresultaten de vraag beantwoorden of taalverwerking een automatisch of een gecontroleerd proces is? Motiveer je antwoord.
- e. Hoe denk je dat de testresultaten eruit zullen zien voor een kind dat nog niet kan lezen?

Opgavenset 3 Syntax

(1) Onderstreep in onderstaande zinnen het subject met een enkele streep, de persoonsvorm met een dubbele streep en het direct object met een stippellijn. Let op, ook hele zinnen kunnen subject of direct object zijn!

- a. Anne haalde Tom op.
- b. De nieuwsgierige burens bekeken elkaar met een verrekijker.
- c. Wie geen kaartje heeft kan niet komen kijken.
- d. Ik heb het warm en wil naar het zwembad.
- e. De vragen die bij de tekst horen lijken me niet moeilijk.
- f. Het lukte sommige slimme studenten.
- g. Tom zegt altijd dat hij geen tijd heeft.
- h. Wie heeft de opgaven deze week gemaakt?

(2) Maak van de zinnen in (1) opsommingen van alle woorden die tot de volgende woordsoorten behoren:

- a. zelfstandig naamwoord
- b. voorzetsel
- c. bijvoeglijk naamwoord
- d. werkwoord
- e. lidwoord

Voorbeeld: Voegwoorden: *en* in (1d), *dat* in (1g).

(3) Geef de categorie aan van elk woord in de volgende zinnen. Gebruik hierbij de volgende categorieën: N, P, A (zowel voor adjectieven als adverbia), V, Det, Deg, Con (voor nevenschikkende voegwoorden), Comp (voor onderschikkende voegwoorden) en Prt (voor partikels).

- a. Anne haalde Tom op.
- b. De nieuwsgierige burens bekeken elkaar met een verrekijker.
- c. Wie geen kaartje heeft kan niet komen kijken.
- d. Ik heb het warm en wil naar het zwembad.
- e. Het lukte sommige slimme studenten.
- f. Tom zegt altijd dat hij geen tijd heeft.

(4) Laat d.m.v. twee verschillende testen zien dat *op het hoedje van Beatrix* in de zin *Jan zat op het hoedje van Beatrix* een syntactische eenheid vormt.

(5) De volgende woordgroepen bevatten een hoofd, een complement en soms een specificierder. Omcirkel in elke woordgroep het complement en onderstreep de eventuele specificierder.

- a. op het dak
- b. zong een liedje
- c. de auto van zijn broer
- d. waren boos
- e. tamelijk zeker van hun zaak
- f. erg blij met het cadeau

Teken de boomstructuur voor elke woordgroep, uitgaand van het X-bar-schema.

(6) Teken de boomstructuren voor de volgende zinnen, uitgaand van het X-barschema. Geef eventuele verplaatsingen aan met pijlen.

- a. De hond blafte.
- b. Anne zag een regenboog.
- c. De studenten hoopten dat de docent hun antwoorden goedkeurde.
(tip: de ingebedde zin is een complement van het werkwoord)
- d. De studenten waren blij dat de docent de antwoorden goedkeurde.
(tip: de ingebedde zin is een complement van het adjectief)
- e. Hij las het spannende boek heel snel.
(tip: deze zin bevat twee modificeerders)
- f. Bert deed zijn broertje na.
(tip: deze zin bevat een werkwoord-partikel-combinatie)

Opgavenset 4 Taalverwerving

(1) Veel onderzoekers naar taalverwerving maken gebruik van de CHILDES database, dat vrij toegankelijk is vanaf het web op <<http://childes.psy.cmu.edu/>>. Onderstaande uitingen van een Nederlandstalig kind (Peter) bij verschillende leeftijden zijn afkomstig van CHILDES. De fonetische transcriptie van de uitingen bij 18 maanden is gecodeerd in SAMPA. Een & voorafgaand aan een uiting betekent dat er sprake is van een incomplete of onverstaanbare fonologische reeks.

18 maanden:	24 maanden:	29 maanden:
&E:t@	mama moet [?] vast	varkentje gaat even daar
&h@tA:k@t	Peter even doen	gaat Peter even liggen
&pAb@	geen vast	weet Peter niet
die	geen vuilnisauto	deze mag er niet erin
dez(e)	vuilnisauto graven	daar kan ze even naar binnen?
&tIka	over Peter heen	deze komt hier even door
&bApA [pakken?]	poppetje stappen	alle dieren kan weer in (he)t hekje

- a. Beschrijf de verschillen tussen Peters uitspraken bij verschillende leeftijden, en ga hierbij in op woordsoort, woordbetekenis, lengte van de uitingen en syntactische structuur.
Nu volgen een aantal uitingen van een Engelstalig kind (Eve) van 27 maanden oud:

27 maanden:
this not better
see, this one better but this not better
there some cream
put in you coffee
I go get a pencil 'n' write
put my pencil there
don't stand on my ice-cubes!

- b. Vergelijk de zinnen van Eve met die van Peter. Zie je overeenkomsten in de taalverwerving bij beide talen? Zie je ook verschillen?

(2) a. Maak de volgende taalpuzzel:³

“Hausa is one of the major languages of West Africa. It is spoken as a first language by about 22,000,000 people and as a second, or “trade”, language by about 16,000,000 more people. Most Hausa speakers live in Nigeria. Nigeria is one of the most linguistically diverse countries on earth. Most Nigerians speak at least three languages: a home language, a trade language and English. There are 470 distinct indigenous languages spoken in Nigeria today. All blacksmiths in West Africa are men.

Fill in the missing translations, either Hausa or English:

1. mace za ta hura wuta	'The woman will start the fire.'
2. mace ta hura wuta	'The woman started the fire.'
3. makeri za i hura wuta	'The blacksmith will start the fire.'
4. mata za su hura wuta	'The women will start the fire.'
5. makera za su hura wuta	?
6. Audu ya zo makaranta	'Audu (man's name) came to school'
7. makeri ya kawo Audu	'The blacksmith brought Audu.'
8. Audu ya kawo makeri	'Audu brought the blacksmith.'
9. yarinya ta dawo	'The girl returned.'
10. yarinya ta zo makaranta	?
11. ka zo gi da	'You came home.'
12. sun zo	'They came.'
13. sun kawo makera	?
14. makeri ya kawo yarinya	'The blacksmith brought the girl.'
15. ?	'The blacksmith will bring the girl.'
16. ?	'She will return.'
17. ?	'The women brought Audu.'

Puzzle by Thomas E. Payne, with thanks to Catharine Willmond and Pamela Munro. Copyright (c) 1998. Department of Linguistics, University of Oregon.”

Bovenstaande taalpuzzel is afkomstig van de website op <http://www.creativepuzzels.nl/spel/spel1/olmpic-2.htm>

b. Kun je op basis van het Hausa-fragment hierboven een eigenschap noemen van de Hausa-grammatica die niet universeel is?

c. Is de manier waarop jij bovenstaande taalpuzzel hebt opgelost te vergelijken met de manier waarop een Hausa-kind zijn of haar moedertaal leert? Leg uit.

³ Hausa speakers cartoon from: <http://www.humnet.ucla.edu/humnet/aflang/Hausa/Speaking/greetings.html> (“How was your day?” “Fine”)

Opgavenset 5 Semantiek en Psycholinguïstiek

- (1) Leg de dubbelzinnigheid van de volgende zinnen uit door niet-ambigue parafrases te geven van de twee betekenissen. Leg uit wat voor soort ambiguïteit een rol speelt (lexicaal, structureel, semantisch of een combinatie hiervan).
- a. Kim zag de man met de verrekijker.
 - b. Iedereen kent twee politici.
 - c. Kim vond haar arm.
 - d. Ze lieten hem schilderen.
 - e. Wie heeft Jan gezien?
 - f. De jongeren roken een sigaar.
 - g. Jan leest en Kim schrijft of Anne tekent.
- (2) Wat is de extensie (*reference*) en wat is de intensie (*sense*) van de volgende uitdrukkingen?
- a. Beatrix
 - b. de koningin van Nederland
 - c. de morgenster
 - d. de avondster
 - e. het grootste priemgetal
- (3) Geef van de volgende zinnen aan of het tautologieën, contradicties of contingente uitspraken (d.w.z. uitspraken die soms waar en soms onwaar zijn) zijn. Gebruik propositielogica om uit te leggen waarom.
- a. Het hagelt en het sneeuwt.
 - b. Als het hagelt en sneeuwt, dan geldt dat het hagelt of sneeuwt.
 - c. Het hagelt, en het is waar dat het niet hagelt of dat het sneeuwt.
 - d. Als het noch hagelt noch sneeuwt, dan hagelt het.
 - e. Als het waar is dat het sneeuwt, dan is het waar dat het sneeuwt als het zomer is.
- (4) Geef waarheidscondities voor de volgende zinnen, waarbij je de determinator interpreteert als een relatie tussen twee verzamelingen. Illustreer dit met een Venn-diagram:
- a. Hoogstens vier vogels vliegen.
 - b. Niet alle vogels vliegen.
 - c. Tweety vliegt.
 - d. Geen enkele vogel vliegt.
 - e. De helft van alle vogels vliegt.
- (5) Ga naar de webpagina <www.tashian.com/multibabel/>. 'Babelize' de volgende

zin: *The flesh is willing but the spirit is weak.*

- a. Wat is het resultaat?
- b. Wat betekent de zin *The flesh is willing but the spirit is weak* in het Nederlands?
- c. Wat kun je hieruit concluderen over vertalen?
- d. Bedenk nu zelf een zin en vermeld de uitkomst die het vertaalprogramma geeft.